

DOI 10.11603/2312-0967.2018.1.8706

КОРОТКИЙ НАРИС ЖИТТЄВОГО ТА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ПРОФЕСОРА РОМАНА МИХАЙЛОВИЧА ПІНЯЖКА (ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Думки, виступи, вчинки Романа Михайловича завжди відбивали головне: що слід робити, щоб фармація розвивалася, щоб справа йшла на лад і щоб кожний з нас був кращим у майбутньому.
Професор І. М. Перцев

Доктор фармацевтичних наук, професор Р. М. Піняжко (1928–1983)

Науковій і практичній фармацевтичній громадськості України та сусідніх держав добре відоме славне ім'я професора Романа Михайловича Піняжка, якому належить істотний системний і стратегічний внесок у формування та розвиток однієї з найважливіших фармацевтичних наукових дисциплін – організації та економіки фармації. На думку ректора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, академіка НАМН України Б. С. Зіменковського, «до найвидатніших представників української фармацевтичної науки й практики другої половини ХХ століття з повним правом можна віднести професора, доктора фармацевтичних наук Романа Михайловича Піняжка».

Роман Михайлович народився 14 лютого 1928 р. у Глинянах – у чудовому стародавньому містечку, яке знаходиться в центральній частині Голотова-Кременецького кряжу, неподалік від міста Золочева, що на Львівщині. Тут пройшло його дитинство. Він любив цей край, із захопленням повідав про нього, часто наvertався до батьківської домівки й при нагоді запрошував своїх друзів до рідного містечка. Дитинство і юність Романа Михайловича припали на важкі 1930 – 40 рр. Він навчався у Глинянській школі, а також у гімназії Малої Семінарії Греко-Католицької Богословської академії (м. Львів). Як гімназист він отримав архіпастирське благословення Митрополита Андрея Шептицького.

Доля Романа Михайловича тісно пов'язана з фармацевтичним факультетом Львівського державного медичного інституту (тепер Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького), після закінчення якого він упродовж 1951 – 54 рр. працював начальником Дорожньої контрольно-аналітичної лабораторії «Дортранспостачторгу» Львівської залізниці.

У 1954 р. Р. М. Піняжко вступає в аспірантуру при кафедрі технології лікарських форм і галенових препаратів Львівського державного медичного інституту, навчання в якій під керівництвом доц. Г. О. Карпенка і проф. М. М. Туркевича успішно завершується захистом у 1958 р. кандидатської дисертаційної роботи «Дослідження стабільності пеніциліну і антибіотиків тетрациклінового ряду» у Московському фармацевтичному інституті. Отримані Романом Михайловичем результати щодо стабільності антибіотиків мали важливе значення для медицини й фармації. Його публікації з цього питання неодноразово цитувались у наукових виданнях і наводились у підручниках із фармацевтичної технології.

Після закінчення аспірантури Р. М. Піняжко упродовж 1957 – 68 рр. працював на кафедрах загальної та неорганічної, біологічної, токсикологічної та аналітичної хімії. У 1964 р. Романові Михайловичу присвоєно вчене звання доцента.

Для виконання дисертації на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук Р. М. Піняжко обирає новий напрямок досліджень – застосування фотометричних методів у фармацевтичному аналізі. У 1966 р. у 1-му Московському медичному інституті імені І. М. Сеченова він успішно захищає докторську роботу «Дослідження в галузі використання УФ-спектрофотометрії у фармацевтичному аналізі», виконану за наукового консультування професорів М. М. Туркевича і В. П. Крамаренка.

Дослідження Романа Михайловича того періоду були присвячені аналізу лікарських засобів — похідних піридину і продуктів його гідратування, ізохіноліну, хіноліну і фентіазину, а також багатокомпонентних лікарських засобів без розділення інгредієнтів. Останній напрямок був піонерським у фармацевтич-

ному аналізі і дав поштовх до розвитку багатохвильової спектрофотометрії.

У 1976 р. Роман Михайлович спільно з проф. Т. Г. Калинюком опублікував монографію «Методи УФ-спектрофотометрії у фармацевтичному аналізі» (Київ : Здоров'я, 1976).

З 1968 р. Р. М. Піняжко очолює кафедру економіки і організації фармацевтичної справи, утворену в 1964 р. під керівництвом доц. С. Л. Воскобойник. Саме на цій кафедрі повною мірою проявився організаційний хист, науковий і педагогічний талант Романа Михайловича. Кафедра була однією з перших у країні, на якій викладали фармацевтичні дисципліни управлінсько-економічного спрямування. У 1969 р. Роману Михайловичу присвоєно вчене звання професора.

Колектив кафедри, 1971 р. Зліва направо: Р. М. Піняжко, Н. І. Сінгалевич, П. Д. Кураш, О. М. Ривак, Л. Хімка, Є. В. Дасюк, О. С. Мацяк, Б. Л. Парновський, А. М. Новікевич

За весь період керівництва кафедрою Р. М. Піняжко багато зробив для її становлення, покращення матеріально-технічного оснащення, підготовки наукових кадрів та удосконалення навчального процесу. Завдяки його старанням наприкінці 1971 р. кафедра отримує навчальні приміщення на другому поверсі новозбудованого теоретичного корпусу, обладнується функціональними меблями, аудіовізуальними засобами. З метою впровадження обчислювальної техніки у фармацію у науковій лабораторії кафедри була встановлена малогабаритна електронно-обчислювальна машина «Промінь 2М», напевно, одна із перших у галузі (це був кінець 1960-х рр.), яка дозволяла проводити розрахунки прогнозованих показників торгово-фінансової діяльності аптек та визначення потреби у лікарських засобах.

Багатогранною є й наукова спадщина Романа Михайловича. Він дбав про підготовку науково-педагогічних кадрів. Для цього умів своїх учнів зацікавити темою, повірити в неї. Вчив працювати систематично та регулярно звітувати керівникові про зроблене. Ерудиція, дослідницький талант, відчуття нового, сміливість у постановці та вирішенні наукових проблем – ось характерні риси його діяльності як ученого.

Учень Романа Михайловича, проф. Б. Л. Парновський, згадує: «Пам'ятаю, його улюбленим інструментом наукового процесу була дискусія. Уважно слухав, поважав позицію опонента. Не раз повертався до обговорюваної проблеми».

Серед основних напрямків досліджень були: прогнозування шляхів розвитку організації фармацевтичної справи та фармацевтичної освіти, опрацювання автоматизованих систем управління в охороні здоров'я і фармації, спеціалізація аптек і рентабельність аптечних закладів, обґрунтування ідеї консолідації клінічної, промислової та аптечної фармації, визначення потреби в лікарських засобах, удосконалення роботи промислових підприємств і контроль-но-аналітичних лабораторій.

За участі Романа Михайловича у співавторстві з І. Т. Корчинським, П. Д. Курашем, А. М. Новікевич та Н. І. Сінгалевич уперше на той час здійснено систематизацію нормативних документів із фармацевтичної практики у вигляді довідника «Збірник керівних документів з організації фармацевтичної справи» (Львів, 1970).

Під керівництвом Романа Михайловича упродовж 1970 – 80 рр. захищають дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук І. Т. Корчинський (співкерівник – проф. М. М. Туркевич), П. Д. Кураш (співкерівник – доц. С. Л. Воскобойник), А. М. Новікевич, Б. Л. Парновський, О. М. Ривак, Л. С. Торопова, Н. О. Янішевська, В. С. Комар, Л. В. Чумакова, А. Й. Дацко, Г. М. Андріанова, Т. С. Райкова. Успішно виконується і захищається дисертація на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук Б. Л. Парновським, результати якої пізніше лягли в основу нового наукового, практичного та освітнього напрямку – фармацевтичної інформатики. Наслідком співпраці Р. М. Піняжка і Б. Л. Парновського стала перша на теренах країни монографія «Питання фармацевтичної інформації» (Москва : Медицина, 1979).

Важливу роль відіграв проф. Р. М. Піняжко у розвитку дидактики фармацевтичної освіти, насамперед фармацевтичних дисциплін управлінсько-економічного спрямування. При безпосередній його участі упродовж 1970-х рр. на кафедрі впроваджено дослідницькі методи у навчальному процесі, кабінетну форму навчання, тестовий контроль знань, індивідуальні наскрізні завдання щодо прогнозування показників торгово-фінансового плану аптечних закладів, навчально-методичні фільми, виробничу документацію, типові форми звіту з практики, збірники нормативних матеріалів. Високий авторитет, професійна ерудиція, великий практичний і життєвий досвід проф. Р. М. Піняжка сприяли формуванню кафедри як провідного наукового та освітнього центру з організації та економіки фармації.

На думку Романа Михайловича завжди зважали при визначенні змісту фармацевтичної освіти. Він

спільно з професорами В. І. Прокопишиним і В. І. Криковим обґрунтував доцільність введення на випускному курсі підготовки провізорів спеціалізації, в межах якої з 1978 р. викладалась дисципліна «Основи і методи управління у фармації». Досвід викладання цієї дисципліни Р. М. Піняжко використав при підготовці однойменного навчального посібника (Київ : Вища школа, 1986) у співавторстві з Б. Л. Парновським, О. Л. Громом і А. Й. Дацком, який за ідеологією, структурою та змістом матеріалу став базово-формуючим для подальших навчальних видань із менеджменту у фармації.

Проф. Р. М. Піняжко неодноразово обирали членом правління наукових товариств фармацевтів різних рівнів, він входив до складу методичного кабінету з вищої фармацевтичної освіти, проблемної комісії «Фармація» центральних органів виконавчої влади, спеціалізованих учених рад, редакційних колегій журналів.

Роман Михайлович був чуйним чоловіком і люблячим татом. Уже в студентські роки він знайшов своє єдине кохання – Надію Іванівну (провізора за фахом). Подружжя Піняжків виростило і виховало сина Олега, який став доктором медичних наук, професо-

ром, завідувачем кафедри фармакології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Ростуть два внуки. Їх успіхам, безумовно, радів би дідусь.

10 червня 1983 р., на 56 році життя, передчасно перестало битися серце славного подвижника фармації – професора Романа Михайловича Піняжка. Більш ніж 35 років з нами немає відомого науковця і педагога, але час не владний над людською пам'яттю.

За словами доц. Р. М. Гулька, «він був люблячий син, щирий українець, вірний християнин, що душею відпочивав неподалік старовинної дерев'яної церкви Успіння Пресвятої Богородиці. В Глинянах у батьківській хаті, в якій, як світлий спомин про батьків, він залишив усе, як було: образи і фотографії, верети і вишиванки, меблі і підсвічники, які й зараз запалюють на свята, але тепер уже його онуки. Свіча життя горить далі...».

Учні, колеги й друзі, випускники фармацевтичного факультету пам'ятають Романа Михайловича як різностороннього вченого і талановитого організатора, чуйного товариша і радника, як прекрасний зразок служіння фармації, як патріота України. Пам'ятають про нього, бо він цього заслужив!

Б. П. Громовик, А. Й. Дацко, Т. Г. Калинюк